

Σύνοψη

Οι διασκέψεις συναίνεσης είναι ένα συγκεκριμένο εργαλείο για τη διευκόλυνση της προόδου σε περίπλοκα ζητήματα, όπου η έλλειψη κοινής κατανόησης εμποδίζει την πρόοδο της πολιτικής. Οι συστάσεις πολιτικής που περιέχει η παρούσα έκθεση είναι το αποτέλεσμα της ευρωπαϊκής διάσκεψης συναίνεσης του 2010 για την έλλειψη στέγης¹. Αποτελούν τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε μια ανεξάρτητη κριτική επιτροπή σχετικά με ένα σύνολο έξι βασικών ερωτημάτων. Αυτές οι συστάσεις πολιτικής επιδιώκουν να παράσχουν μια γερή βάση για συνεχή και βελτιωμένη πρόοδο στο θέμα της έλλειψης στέγης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής «Ευρώπη 2020»², και της ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού³.

Σε απάντηση του **βασικού ερωτήματος 1 «Τι σημαίνει ‘έλλειψη στέγης;»**, η κριτική επιτροπή αμφισβητεί γενικά αποδεκτούς ορισμούς της έλλειψης στέγης ως το φαινόμενο των ατόμων που κοιμούνται στο δρόμο, και συμπεραίνει ότι η έλλειψη στέγης είναι μια περίπλοκη, δυναμική και διαφοροποιημένη διαδικασία με διαφορετικές εισόδους και εξόδους ή «μονοπάτια» για τα διάφορα άτομα και τις διάφορες ομάδες. Η κριτική επιτροπή συνιστά την υιοθέτηση της ευρωπαϊκής τυπολογίας για την έλλειψη στέγης και τον αποκλεισμό από την κατοικία (ETHOS)⁴, που ξεκίνησε η FEANTSA το 2005 ως κοινό ορισμό-πλαίσιο της έλλειψης στέγης. Η ETHOS χρησιμοποιεί φυσικές, κοινωνικές και νομικές διαστάσεις του «σπιτιού» για να δημιουργήσει μια ευρεία τυπολογία που κατατάσσει τους αστέγους σύμφωνα με τέσσερις κύριες συνθήκες διαβίωσης: άστεγοι στο δρόμο, έλλειψη κατοικίας, διαβίωση σε επισφαλή κατοικία και διαβίωση σε ανεπαρκή ή ακατάλληλη κατοικία.

Η απάντηση της κριτικής επιτροπής στο **βασικό ερώτημα 2 «Εξάλειψη της έλλειψης στέγης: ρεαλιστικός στόχος;»** ασχολείται με το επίπεδο φιλοδοξίας που θα έπρεπε να διέπει μια κύρια στρατηγική της ΕΕ για την έλλειψη στέγης. Η κριτική επιτροπή συμπεραίνει ότι η έλλειψη στέγης αποτελεί σοβαρή αδικία και παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η οποία μπορεί και θα έπρεπε να εξαιρεθεί. Παρόλο που πάντα θα υπάρχει μια δυναμική ροή ατόμων προς καταστάσεις έλλειψης στέγης, η κριτική επιτροπή συμπεραίνει ότι τα συνεχιζόμενα μέτρα πρόληψης και παρέμβασης στο πλαίσιο εθνικών/περιφερειακών ολοκληρωμένων στρατηγικών για την έλλειψη στέγης, μπορούν τόσο να εμποδίσουν τους ανθρώπους από το να περιέλθουν σε τέτοιες συνθήκες όσο και να διασφαλίσουν την ταχεία εξεύρεση μακροπρόθεσμων λύσεων για όσους αντιμετωπίζουν καταστάσεις έλλειψης στέγης. Έτσι, η κριτική επιτροπή θεωρεί ότι η έλλειψη στέγης μπορεί να μειωθεί σταδιακά και τελικά να εξαιρεθεί. Η κριτική επιτροπή προτείνει μερικούς συγκεκριμένους στόχους που πρέπει να τεθούν για να σημειωθεί πρόοδος στην εξάλειψη της έλλειψης στέγης.

Σε ό,τι αφορά το **βασικό ερώτημα 3 «Είναι οι προσεγγίσεις πολιτικής βάσει στέγασης οι αποτελεσματικότερες μέθοδοι πρόληψης και αντιμετώπισης της έλλειψης στέγης;»**, η κριτική επιτροπή κάνει έκκληση για μεταστροφή από τη χρήση καταλυμάτων και μεταβατικής διαμονής ως επικρατούσας λύσης στην έλλειψη στέγης σε προσεγγίσεις βάσει στέγασης. Αυτό σημαίνει αύξηση της πρόσβασης στη μόνιμη στέγαση και αύξηση της δυνατότητας πρόληψης αλλά και παροχής επαρκούς ευέλικτης υποστήριξης των ατόμων στα σπίτια τους ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Σε απάντηση του **βασικού ερωτήματος 4 «Πώς μπορεί να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή των αστέγων στην ανάπτυξη πολιτικών για την έλλειψη στέγης;»**, η κριτική επιτροπή προτείνει τη μετάβαση από προσεγγίσεις που θεωρούν τους αστέγους παθητικούς δέκτες βοήθειας σε προσεγγίσεις που δίνουν έμφαση στα δικαιώματα και την αυτονομία τους. Η κριτική επιτροπή κάνει

¹ Για περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τη διάσκεψη, συμπεριλαμβανομένων όλων των σχετικών εγγράφων, βλ.

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=88&langId=en&eventId=315&furtherEvents=yes>

² Διαθέσιμη στη διεύθυνση http://europa.eu/press_room/pdf/complet_en_barroso_007_-_europe_2020_-_en_version.pdf

³ Διαθέσιμη στη διεύθυνση <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=959&furtherNews=yes>.

⁴ Βλ. <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EI.pdf>

έκκληση για ενδυνάμωση των αστέγων ώστε να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν τις ζωές τους. Η κριτική επιτροπή επισημαίνει και μερικά σημαντικά στοιχεία που εμποδίζουν τη διευκόλυνση της πλήρους συμμετοχής των αστέγων στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής και υποβάλλει προτάσεις σχετικά με το πώς θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν αυτά τα εμπόδια.

Το βασικό ερώτημα 5 «Σε τι βαθμό θα έπρεπε να μπορούν τα άτομα να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες για τους αστέγους ανεξάρτητα από το νομικό τους καθεστώς και την υπηκοότητά τους;» ασχολείται με την προσβασιμότητα στις υπηρεσίες για τους αστέγους, ιδιαίτερα για τους μετανάστες και τους αλλοδαπούς πολίτες της ΕΕ που μπορεί να αντιμετωπίζουν εμπόδια λόγω του νομικού ή διοικητικού καθεστώτος τους. Η κριτική επιτροπή επισημαίνει ότι αυτό είναι θέμα ολοένα και μεγαλύτερης σημασίας και συζήτησης στο πλαίσιο ενός οξυνόμενου προβλήματος έλλειψης στέγης μεταξύ των μεταναστών και των αλλοδαπών πολιτών της ΕΕ σε μια σειρά από κράτη μέλη. Η κριτική επιτροπή δηλώνει ότι κανένα άτομο στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεν θα έπρεπε να αφήνεται να ζει μέσα στη στέρηση, και υπογραμμίζει την ανάγκη σεβασμού των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανεξάρτητα από το νομικό ή διοικητικό καθεστώς των ανθρώπων. Η κριτική επιτροπή κάνει έκκληση για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της κατάστασης των μεταναστών και των πολιτών της ΕΕ που έρχονται αντιμέτωποι με την έλλειψη στέγης ως αποτέλεσμα των εμποδίων πρόσβασης σε σχέση με το νομικό ή διοικητικό καθεστώς τους. Η κριτική επιτροπή τονίζει την ιδιαίτερη ευθύνη της πολιτικής για τη μετανάστευση στην πρόληψη αυτής της κατάστασης. Οι υπηρεσίες για τους αστέγους δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται συστηματικά για να αντισταθμίζουν ασυνεπείς μεταναστευτικές πολιτικές που οδηγούν τους ανθρώπους σε καταστάσεις στέρησης και έλλειψης στέγης. Ούτε θα έπρεπε η πρόσβαση στις υπηρεσίες για τους αστέγους να χρησιμοποιείται ως μέσο ρύθμισης της μετανάστευσης. Οι φορείς παροχής υπηρεσιών για τους αστέγους δεν θα έπρεπε να τιμωρούνται επειδή παρέχουν υπηρεσίες σε ανθρώπους που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης. Προκειμένου να ενισχυθεί η κατανόηση αυτού του θέματος, η κριτική επιτροπή συμπεραίνει ότι είναι αναγκαία η διενέργεια μιας μελέτης σε επίπεδο ΕΕ για τις σχέσεις μεταξύ της έλλειψης στέγης και της μετανάστευσης, καθώς και του πλαισίου της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της ΕΕ. Μια τέτοια μελέτη θα έπρεπε να δώσει τη δέουσα προσοχή στη φύση των μεταναστευτικών εμπειριών με βασικό κριτήριο το φύλο, και στην ιδιαίτερη κατάσταση ορισμένων γυναικών μεταναστών.

Το βασικό ερώτημα 6 είναι: «Ποια θα έπρεπε να είναι τα στοιχεία μιας στρατηγικής της ΕΕ για την έλλειψη στέγης;» Το κυριότερο συμπέρασμα της κριτικής επιτροπής είναι ότι, στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής Ευρώπη 2020 και ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, υπάρχει ανάγκη για μια φιλόδοξη **στρατηγική της ΕΕ σχετικά με την έλλειψη στέγης**, ώστε να πλαισιωθεί η ανάπτυξη εθνικών/περιφερειακών στρατηγικών στα κράτη μέλη και να ενισχυθεί η πρόοδος στον αγώνα κατά της έλλειψης στέγης. Τόσο το ευρύτερο πλαίσιο της ΕΕ όσο και οι εθνικές/περιφερειακές στρατηγικές πρέπει να υιοθετήσουν μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που θα καλύπτει όλα τα σχετιζόμενα πεδία, όπως στέγαση, κοινωνικές υποθέσεις, υγεία και απασχόληση. Πρέπει να συνίστανται σε σωστή διακυβέρνηση, επιτρέποντας τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων. Πρέπει να βασίζονται σε στοιχεία, γεγονός που απαιτεί εκτεταμένη συλλογή και έρευνα δεδομένων, και πρέπει να επικεντρώνονται σε σαφείς στόχους. Εντός του προτεινόμενου στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ, η κριτική επιτροπή κάνει έκκληση στα κράτη μέλη να ορίσουν ημερομηνίες έως τις οποίες θα τερματίσουν το φαινόμενο των ατόμων που κοιμούνται στο δρόμο και τη μακροπρόθεσμη έλλειψη στέγης. Επιπλέον, η πρόληψη της έλλειψης στέγης, η προώθηση ποιοτικών υπηρεσιών για τους αστέγους και της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή στέγαση με υποστήριξη ώστε να διατηρηθεί αυτή ως αναγκαία, πρέπει να αποτελέσουν βασικές προτεραιότητες. Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές για την έλλειψη στέγης πρέπει να λάβουν υπόψη τα μεταβαλλόμενα χαρακτηριστικά του άστεγου πληθυσμού. Σε επίπεδο ΕΕ, το στρατηγικό πλαίσιο πρέπει να υποστηρίξει, να παρακολουθεί και να συντονίζει την ανάπτυξη ολοκληρωμένων εθνικών/περιφερειακών στρατηγικών στα κράτη μέλη μέσα από ένα κατάλληλο πλαίσιο παρακολούθησης, μια ισχυρή ερευνητική ημερήσια διάταξη με έντονα στοιχεία κοινωνικής καινοτομίας, ένα διεθνικό πρόγραμμα ανταλλαγής αμοιβαίας μάθησης, την προώθηση ποιοτικών υπηρεσιών, αειφόρους συνδέσμους με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης της ΕΕ και ενσωμάτωση της έλλειψης στέγης σε σημαντικούς τομείς πολιτικής.